

MOSTERDGAS

Schudt elkander weder handen.

Te leperen, last post.

Aan de papaverpoort.

'The captain of the kiwi-rugbyteam
was shot here; he was a volunteer'.

Uit rolstoelen alom & bussen buitengaats
rijzen soldaten. gemompel:

'Uit stikstof was mijn uniform'.

Daarom die somberte. De dood is rood.

Zwarte zon. Oude wind. Donker water.

En jarenlang december.

Die vossenrode somberte bij deemstering.

Kus van ijs & mosterd op zijn scherpst.

Te leperen (klaroen, praline & trompet).

JORIS DENOO

11 NOVEMBER

ik gedenk de wapens niet
maar al wie zich ontwapent
ik gedenk de dappere kogels
niet maar wel de kogelgaten

de woorden zal ik gedenken
die vergeefs aan tafels
zijn gesproken: de eden,
de beloftes die werden verbroken

door bazen die aan zaken
dachten en vooral de hebbers
van het bevel die droomden
van glorie en glans op hun kraag

vraag me niet de borst te eren
waarop de kruisen glimmen:
de weigeraars zal ik salueren,
hun vermoorde tegenstemmen

helden, vrienden, ze kijken ons aan
met pijn en droefheid in de ogen:
zij droomden van een broederschap
en dat heeft niet gemogen
partizaan

vrede, hij is er niet vaardig in:
zij blijft strelen en hij breekt af,
loopt uit deze oase weg

er is geduld voor nodig
en dat heeft hij niet: veel
moet in dezelfde tijd gebeuren
zoals schrijven aan dit gedicht

sjaloom, wou hij prevelen,
jouw vrede neem ik mee
zoals een schooljongen
zijn ransel: al zwaaiend
of dapper op de rug

in hem schuilt een oproerkraaier
die schreeuwt altijd veel te vlug
vrede, hij is er niet bedreven in
tenzij ten dele – het andere part
is een partizaan in het maquis
en die heeft lak aan tijdloos spelen

STAF DE WILDE

BRANDGRENS (fragment)

's Ochtends ontmoet ik mijn minnaar
in de elfde geestenstad.

Zijn handen zijn takken,
zijn huid is schors,
zijn handen waren takken.

Ik keek in zijn generfd gezicht
en voelde slechts rondom.

Zijn handen waren takken,
takken werden draden,
ik dacht aan een bloem in zijn stem.

LIES VAN GASSE

BROZE VREDE

Achter schimmen van gordijnen
groeien torens in haar ogen,
varen zeilen met hun schepen
naar de rand van nooit meer weten.

Waar de zee met harde slagen
golven schept en golven breekt,
doodt de stem van een sirene
alle hoop in haar verdronken lied.

Geen streling en geen mededogen,
geen troost meer in het witte zand
als storm haar lijf en leden
achterlaat op een verlaten strand.

Als chaos eindelijk orde vindt,
oorlog eindigt in te broze vrede,
wordt de jacht op wolken weer geopend,
klinkt onrust in de zachte zuidenwind.

LINDA VAN MIEGHEM

DODE GETUIGEN

Opgedragen aan Käthe Kollwitz

Het parcours van Passendale in drie dimensies, drie dagen
die de wereld ondraaglijk vertraagden.

Treuren is: het tandeloze grijnzen van de toekomst
in fracties van seconden moeten uitstaan, uitzitten, uitliggen.

Er staan paarden in de wei. De papavers zijn uitgebloeid.
Er hangt grondmist aan de kerkhofpoort.

Het ouderpaar is zwaar en log van nooit meer tot elkaar.
Nu november in hun hoofd kruipt, rest niets dan spinrag.

Er zullen altijd paarden blijven.
Het gras zal mosterdzaadjes dragen.

HILDE KETELEER

Uit: *Al wat winter is en waar*, 2010

De slag van Passendale aan het IJzerfront in 1917 duurde honderd dagen. Vijfhonderdduizend soldaten sneuvelden voor acht kilometer tijdelijke terreinwinst. Nog altijd worden explosieven gevonden en ontsnapt er mosterdgas. Siegfried Sassoon schreef: 'I died in hell – (they called it Passchendaele)'. De bekendste regels over de Grote Oorlog schreef John McCrae: 'In Flanders Fields the poppies blow / Between the crosses, row on row.'

Aan de ingang van het kerkhof in Vladslo staat een beeld van een treurend ouderpaar van Käthe Kollwitz, die zelf een zoon in deze oorlog verloor.

WAAR VEEL DODEN

Waar veel doden vallen, is veel liefde:

de verdelgde liefde van de doden
en de gewraakte liefde van de doders.

Gaten in de grond, in koppen,
in woorden. Een gat in een god.

Iedereen eist liefde op. Aangeslagen.
Een gat in de kop van een pop.

Ik herinner me een oorlog. Daar buiten
woedt een nieuwe. Tellen helpt

niet. Enkelingen tellen niet.

JOHAN DE BOOSE

TOEKOMSTPLAN

We zijn geschapen om te scheppen
niet om te vernietigen
en toch moeten wij na elke rel weer ontwaken
in een kaal landschap
moeten wij de strijd weer staken
en van nul beginnen.

Men leerde ons te spelen
met tinnen soldaatjes of met star wars.
We ranselden de vijand af
in onze games.
We leerden van jongsaf te haten.

Het moet mogelijk zijn
te leven buiten de omwallingen
prikkelraden door te knippen
en de ander te verrassen
met goedbedoelde goedheid
zelfs al kennen wij hem niet
of spreken wij zijn taal niet.

FREDERIK LUCIEN DE LAERE

REHABILITATIE

Jonge jongens, schouder aan schouder
in de kogelgrijze regen, verscholen
achter het gemarmerde gelaat

van Heer Veelvraat. Hoe helder
het gras nu. Hoe gretig
de granaten schieten

in de polder. Negen olmen
in overjaarse overjassen
overschouwen wat pijn doet

aan de ogen: Moeder McFarlane.
Elke dag breekt een stuk van haar
hart in die regen van vriendelijk vuur.

Elke dag ziet ze haar jongen:
geschoten bij het krieken.
Wat moet ze met de bloemen?

Al die jaren weigeren
te sneuvelen. Hoofd geheven,
hoopvol wachtend op dat ene woord.

PETER THEUNYNCK

Uit: *De benen van de hemel*, 2014

VREDE

Wie zal ons vleugels geven als die van de duif
Zodat wij over alle koninkrijken van de aarde
Vliegen en binnengaan in de zuidelijke hemel
En wie daarna zal ons geleiden naar de Stad
De Stad van de grote Koning die ons ziet
Wie dit schrijft schrijft strofisch het verblijf
Hij schrijft zijn versverblijf voor deze Vesting

HEDWIG SPELIERS

KAMIEL TOP

Kamiel Top dood en begraven,
in Germanië zonder kruis.
Bij de sletten en de raven,
bij de puinen en het gruis.

Ziek zijn bij het avonddalen,
van het ondergaande rood.
Met de boeven en vandalen,
met het water en het brood.

En de zon nooit meer zien klimmen,
als de kleur van kloppend bloed.
Slechts de kapo's en de schimmen,
slechts de ovens en hun gloed.

Bij de sletten en de raven,
ver van moeder en van huis.
Kamiel Top dood en begraven,
in Germanië zonder kruis.

MARK BRAET

Uit: *Achttien stappen in de storm, De Nieuwe Tijd, Antwerpen*